

Yttrande inriktningsärende 2023-2025

Kultur- och fritidsnämnden

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Nämndens omvärldsanalys	3
Konsekvenser av beskrivningar i inriktningsärendet.....	5
Taxor och avgifter	6
Investeringar.....	6
Lokalresursplan.....	6

Sammanfattning

Inriktningsärendet beskriver de ekonomiska förutsättningarna för planeringsperioden 2023–2025 och innehåller preliminär ekonomiplan för kommunen och kommunkoncernen, preliminära budgetramar för nämnder och preliminär investeringsplan för kommunkoncernen.

I inriktningsärendet ingår inte någon pris- och lönekomensation. Förvaltningens bedömning är att de behov av effektiviseringar som krävs under 2023 kommer att kunna genomföras utan större påverkan på verksamheten närmast Huddingefamiljen. Bedömningen utgår från antagandet om att pris- och löneökningarna uppgår till två procent, men mycket tyder på att pris- och personalkostnaderna kommer att öka mer än vad som var känt vid tidpunkten för inriktningsärendets framtagande. Nämnden gör i detta fall bedömningen att det inte är osannolikt att det kommer att leda till konsekvenser för verksamheterna i det kortsiktiga perspektivet

Nämnden har, vid tidpunkten för detta yttrande, inga färdiga förslag på hur 2024–2025 års pris- och löneökningar ska kunna hanteras inom ram. Med fortsatt tydlig riktning i arbetet med effektivisering, digitalisering och samlokalisering torde det dock finnas möjligheter att klara även kommande års kostnadsökningar inom nuvarande verksamhetsnivå.

Nämnden föreslår förändringar av avgifter för kortkurser inom kulturskolan. I yttrandet ingår även nämndens kommentarer och synpunkter på lokalresursplanen.

Nämndens omvärldsanalys

Befolkningsutveckling och inflation

Osäkerheten kring befolkningsutveckling och inflation är avsevärt mycket större än på många år. Det kan mot bakgrund av det konstateras att det finns stor risk för högre kostnader och lägre intäkter än de två procent som inriktningsärendet baseras på.

År 2023 kommer kostnaderna att påverkas av prisökningar till följd av den rekordsnabba ökningen av inflationen. Sveriges kommuner och regioner (SKR) prognosticerar att pris- och personalkostnaderna kommer att öka med 5,0 procent under 2023 och sedan sjunka till mer normala nivåer under 2024 och 2025 (2,9 procent).

Befolkningsstillväxten är lägre än tidigare både i Sverige och i Huddinge, vilket även innebär en mindre uppräknig av nämndens ekonomiska ram. Det förväntas en stor ökning av personer som är 80 år eller äldre i Huddinge liksom nationellt. Det kan på sikt innebära större behov av kultur- och fritidsverksamhet för den målgruppen.

Förebyggande arbete och meningsfull fritid

En aktiv och meningsfull fritid är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga. Det kan bidra till exempelvis ökad självkänsla, utvecklade förmågor och tillit till andra, vilket i sin tur kan bidra till att kompensera för svagare förutsättningar under uppväxten i övrigt. Samtidigt är många riskfaktorer särskilt aktuella för ungdomar på fritiden, då de i högre grad vistas i riskmiljöer. Studier visar att andelen med lågaktiv fritid är större för barn och unga i socioekonomiskt svaga områden. Som en del i det preventiva arbetet är det därför viktigt att arbeta med likvärdig tillgång till aktiviteter på barns fria tid i hela kommunen.

I juni 2022 tillsatte regeringen utredningen *En utvecklad öppen fritidsverksamhet för ungdomar* (Dir. 2022:96) för att inhämta kunskap om och analysera den öppna fritidsverksamheten. Syftet är bland annat att identifiera hur den kan utvecklas för att bli en mer tillgänglig och jämlik verksamhet med hög kvalitet. Därtill ska utredningen särskilt analysera om den öppna fritidsverksamheten för ungdomar kan inkluderas i det övergripande brotts- och våldsförebyggande arbetet. Uppdraget ska redovisas senast i slutet av 2023.

En faktor som kan påverka nämndens verksamheter är att regeringen har aviserat att kommunerna ska få ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande verksamhet från och med juli 2023. Medel är avsatta i regeringens budget och en proposition i frågan förväntas under hösten, och i ljuset av ovan nämnd utredning bör detta även omfatta kommunens fritidsverksamheter.

Nämnden ser, givet ovanstående, att dess verksamhet är betydelsefull ur ett brottsförebyggande perspektiv och ser positivt på ett ökat åtagande och finansiering för nämndens verksamheter.

Anläggningsbrist

I december 2021 beslutade kommunfullmäktige om det nya idrottspolitiska programmet *Huddinge i rörelse*. Där konstateras att det idag finns många vetenskapliga studier som visar att fysisk aktivitet, rörelse och träning ger positiva effekter på många olika områden däribland förbättrad livskvalitet. Enligt Riksidrottsförbundets rapport (FoU-rapport 2017:1) är sannolikheten att invånare ska motionera regelbundet dubbelt så hög om de uppfattar sig ha tillgång till säkra och trygga anläggningar och ytor för fysisk aktivitet inom tio minuters promenad från hemmet. Resultaten från enkäten *Hälsa Stockholm (2021)* visar samtidigt att fetma bland unga Huddingebor har ökat och att ökningen har varit särskilt stor de senaste tre åren. Utbudet av anläggningar behöver mot bakgrund av denna utveckling öka, såväl i Huddinge som i riket i stort.

Regeringens bedömning är att det finns ett nationellt behov av såväl fler som mer ändamålsenliga anläggningar och utemiljöer för olika former av hälsofrämjande fysisk aktivitet i syfte att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Därför har regeringen gett ett uppdrag till Centrum för idrottsforskning att upprätta och driva en kunskapsplattform för anläggningar och utemiljöer för idrott och fritid. Plattformen ska utveckla, samla och förmedla kunskap för att samhället ska nå såväl breda som nya grupper av idrotts-, motions- och friluftslivsutövare.

Civilsamhälle

Nämndens samverkan med studieförbund, idrotts- och kulturföreningar och andra ideella krafter är en förutsättning för ett varierat och inkluderande utbud av aktiviteter för Huddingefamiljen. Samtidigt ser nämnden utmaningar som påverkar förutsättningarna för ideellt engagemang och civilsamhälle, exempelvis genom att föreningar blir alltmer komplexa att utveckla, leda och förvalta. Det bidrar till en ökad professionalisering och kommersialisering som medför högre kostnader för föreningarna, vilket i sin tur kan innebära högre avgifter för deltagarna. Utvecklingen leder också till ökade skillnader mellan stora och små föreningar eftersom stora föreningar har bättre förutsättningar att möta kraven.

Coronapandemin har haft en negativ påverkan på föreningslivet med försämrad ekonomi och ett generellt minskat engagemang i såväl idrotts- som kulturföreningar. Ideellt engagemang, är en grundläggande förutsättning för att hålla avgifterna på en relativt låg nivå och på så sätt erbjuda så många som möjligt tillfällen att ta del av såväl idrotts- som kulturaktiviteter. Nämnden ser vidare att föreningstraditionen och engagemanget varierar mellan olika delar av kommunen, vilket påverkar förutsättningarna för en aktiv och meningsfull fritid i hela kommunen.

Flera kulturföreningar i Huddinge har en hög medelålder bland medlemmar och styrelser och vittnar om en tillkommande problematik att nå ut, vilket leder till svårigheter att rekrytera nya och yngre medlemmar. Utvecklingen riskerar att ge långsiktiga ekonomiska och verksamhetsrelaterade konsekvenser för en stor del av kommunens föreningsliv och inte minst för möjligheterna för Huddingefamiljen att ta del av kultur- och fritidsaktiviteter och upplevelser.

Digitalt utanförskap

Digitalisering är och förblir en angelägen fråga och ett strategiskt utvecklingsområde. För att leva upp till de strategiska inriktningarna i kommunens digitaliseringsstrategi 2021–2025, se *Kundens och invånarens behov styr vårt uppdrag* och *Ett Huddinge där digitalisering är till för alla*, behövs kommungemensamma insatser där nämndens verksamheter behöver delta. Drygt 10 000 Huddingebor saknar idag tillräckliga digitala kompetenser för att vara aktiva samhällsmedborgare (Internetstiftelsen). Det finns även betydande grupper som saknar tillgång till dator och internet. Samtidigt ställs allt högre krav på digital kompetens. Folkbiblioteken möter gruppen digitalt utanförstående i väldigt stor utsträckning. Orsaker till att så många vänder sig till folkbiblioteken är bland annat lokal närvaro, låga trösklar och högt förtroendekapital (SKR, Digidelnätverket och Kungliga biblioteket). Behoven och den kommungemensamma ambitionsnivån är idag större än vad folkbiblioteken på egen hand kan svara upp mot i flera av kommunens geografiska områden.

Nationell biblioteksstrategi

Under våren 2022 presenterades en nationell biblioteksstrategi, *Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022–2025*. Strategins tre fokusområden, som bedöms vara av central betydelse för biblioteksverksamhetens kvalitet och utveckling, kommer att integreras i arbetet med kommunens nya biblioteksprogram vars programperiod inleds 2023. Ett målområde i den nationella strategin är att allmänhetens tillgång till biblioteksverksamhet ska öka, något som delvis finansieras av den statliga satsningen *Stärkta bibliotek*, men som också bör beaktas vid kommunala beslut kring biblioteksverksamheten.

Arbetet med den nationella strategin har pågått sedan 2015 och har åtföljts av en aktiv nationell bibliotekspolitik som lyft bibliotekens samhällsviktiga roll, villkor, behov, utmaningar och har dessutom

inneburit utökade statsbidrag, exempelvis satsningen *Stärkta bibliotek*. Nämnden har under perioden 2018–2022 sökt och erhållit 6 mnkr från denna utlysning, vilket har inneburit en rad projekt och satsningar. Eftersom statsbidragen är tidsbegränsade med ovisst framtid så måste goda och framgångsrika erfarenheter tas tillvara och integreras i reguljär verksamhet, vilket kräver aktiva prioriteringar.

Konsekvenser av beskrivningar i inriktningsärendet

Volym

I inriktningsärendet visar preliminär statistik en befolkningsökning i Huddinge på cirka 0,2 procent till och med mars 2022. Det indikerar en befolkningsökning för året som inte når upp till prognosen i budget 2022. En ny befolkningsprognos för Huddinge är framtagen i april 2022. Antaganden om ett lägre födelsenetto och ett lägre flyttnetto de närmaste åren innebär en lägre ökningstakt jämfört med förra årets prognos.

För kultur- och fritidsnämndens verksamheter innebär lägre befolkningsökning en lägre volymuppräknig av den ekonomiska ramen än det som tidigare prognostiserats. I inriktningsärendet har nämndens budget, exklusive lokaler, räknats upp med en volymökning motsvarande 80 procent av befolkningsökningen för respektive år. Totalt för perioden (2023–2025) motsvarar det en ökning med 2,3 mnkr, att jämföra med tidigare prognos om 3,2 mnkr för perioden 2022–2024.

Kommunstyrelsen har i uppdrag att aktualisera resursfördelningen för nämndens verksamheter. Kultur- och fritidsnämnden välkomnar en genomlysning för att säkerställa att kommunen har en ändamålsenlig modell, och vill betona vikten av att de särskilda förutsättningar som gäller för kultur- och fritidsverksamheten särskilt beaktas.

Effektiviseringar samt pris- och lönekomensation

I inriktningsärendet ingår inte någon pris- och lönekomensation. Kultur- och fritidsnämnden bedömer att de behov av effektiviseringar som krävs under 2023 kommer att kunna genomföras utan större påverkan på verksamheten närmast Huddingefamiljen. Bedömningen utgår från antagandet att pris- och löneökningar under perioden uppgår till två procent. Sannolikt kommer dock pris- och personalkostnaderna att vara högre och nämnden gör i detta fall bedömningen att det inte är osannolikt att det kommer att leda till konsekvenser för verksamheterna i det kortsiktiga perspektivet. Även att genomföra den kompetenshöjning och satsning som behövs för att effektivisera och utreda verksamheten kommer att påverkas om den eventuellt ännu högre inflationstakten inte kompenseras.

Antagandet att pris- och löneökningar under perioden uppgår till två procent innebär en nettoökning på ungefär 2,7 mnkr för kultur- och fritidsnämnden. Effektiviseringsåtgärder som genomförs av förvaltningen under 2022, med genomslag 2023, är i huvudsak organisatoriska samt effektiv lokal användning. Det innebär översyn av arbetsledning och chefstätt samt uppsägning av externt hyresavtal.

Nämnden har inom flera verksamhetsområden gjort den inledande analysen av nuläget, och kan konstatera att nämndens verksamheter i de flesta fall har förhållandevis låga kostnader per invånare i jämförelse med de utvalda kommunerna. I nästa steg kommer nämnden att fördjupa analysen för att på ett medvetet sätt stärka måluppfyllelsen och utveckla nämndens kärnverksamhet. Inom nämndens verksamheter pågår ett flertal utredningar, t.ex. översyn av Kulturskolans framtida struktur och driftformer, ett reviderat biblioteksprogram, strukturprogram för biblioteken samt en utredning av fritidsgårdarna med fokus på likvärdighet och måluppfyllelse. Nämnden avser att återkomma med resultaten senare under planperioden.

Nämnden har, vid tidpunkten för detta yttrande, inga färdiga förslag på hur 2024–2025 års pris- och löneökningar ska kunna hanteras inom ram. Med fortsatt tydlig riktning i arbetet med effektivisering, digitalisering och samlokalisering anser nämnden dock att det torde finnas möjligheter att klara även kommande års kostnadsökningar inom nuvarande verksamhetsnivå. Om högre kostnadsökningar blir verklighet jämfört med antagandena i inriktningsärendet gör dock nämnden bedömningen att det inte är osannolikt att det kommer att leda till konsekvenser för verksamheterna i det kortsiktiga perspektivet. Även att genomföra den kompetenshöjning och satsning som behövs för att effektivisera och utreda verksamheten kommer att påverkas om eventuellt ännu högre inflation inte kompenseras.

Kultur- och fritidsnämndens ram förstärktes i Mål och budget 2022 med 3,2 mnkr för olika ettåriga uppdrag, till exempel meningsfull fritid för barn och unga. I samband med delårsrapport per mars 2022 beslutade

kommunfullmäktige om ytterligare tillfälliga tillskott på 2,1 mnkr inom meningsfull fritid samt förebyggande och uppsökande verksamhet. Tillskotten bidrar till ökad verksamhet för Huddingefamiljen och är helt i linje med nämndens verksamhetsinriktning, till exempel satsningen HANG för idrottsföreningar och idrottsaktiviteter i Vårby Gård och Flemingsberg, sommartorg samt mobila fritidsledare, men det leder också till prioritering av kortsiktiga projekt framför långsiktig kontinuerlig verksamhet. Det är förhållandevis resurskrävande att hantera ettåriga tillskott. Det vore av den anledningen önskvärt med mer långsiktiga ramförstärkningar framför ettåriga satsningar.

Kommunfullmäktige har genom prioriteringen av fritidsgårdsverksamhet i Visättra i Mål och budget 2022 betonat vikten av att stärka förutsättningarna för en aktiv och meningsfull fritid för unga i Visättra. Kultur- och fritidsnämnden har samma ståndpunkt och har gett förvaltningen i uppdrag att återkomma med kostnadsberäkning för beslutad lokalisering. I investeringsbilaga till inriktningsärendet finns 2 mnkr avsatta årligen för planeringsperioden.

Omställningskostnader

Kommunen har ett pågående betydande omställningsarbete för att bygga en effektiv och ändamålsenlig kommunorganisation som klarar av att möta framtida utmaningar. Styr- och samverkansmodellen för digitalisering (PM3) är etablerad inom kultur- och fritidsförvaltningen för fortsatt arbete med digitalisering. Det kommer möjliggöra bättre service för Huddingefamiljen samt effektivare och mer behovsanpassade arbetsätt för förvaltningens medarbetare. I inriktningsärendet uppmärksammas att nästa steg är att säkra genomförandekraft för att uppnå önskade effekter, men också vikten av att förstärka verksamheterna utifrån respektive nämnds förutsättningar. Nämnden instämmer i behovet av fortsatt utveckling av kommunövergripande samordning och effektivisering av gemensamma processer och funktioner. Detta är, precis som sägs i inriktningsärendet, en förutsättning för att lyckas med effektiviseringsarbetet i kärnverksamheterna. Det är också positivt att det finns avsatt budgetutrymme för dessa omställningskostnader, på både central- och verksamhetsnivå.

Taxor och avgifter

En sammanställning av taxor och avgifter inom kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde redovisas i bilaga 2 Sammanställning taxor och avgifter inom kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde. Förslag till ändringar redovisas i tillhörande bilagor, se bilaga 3. Ändringarna gäller avgifter inom kulturskolan med en förändring i formatet för kortkurser.

Nämnden avser att se över taxor och avgifter inom lokaler och anläggningar under 2023.

Investeringar

Kultur- och fritidsnämndens investeringsram består av investeringar till följd av nya/förändrade lokaler och löpande re- och nyinvesteringar av inventarier och utrustning. I inriktningsbeslutet uppgår den preliminära investeringsramen för 2023 till 4 mnkr. Utöver det behöver nämnden investera i inredning till den nybyggda idrottshallen vid Utsäljeskolan samt den mötesplats för ungdomar som kultur- och fritidsnämnden samnyttjar med grundskolenämnden. Nämnden bedömer att ytterligare 6 mnkr behövs för inköp av bland annat gymnastikinredning, möbler, accesspunkter, kortläsare och ljudanläggningar.

Lokalresursplan

Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde är förhållandevis lokal- och anläggningstungt och med både en växande befolkning, samt behov av renoveringar och upprustning av nuvarande lokaler blir resultaten ett stort antal planerade aktiviteter för de kommande åren.

Nämnden anser att framtaget förslag på lokalresursplan är välformulerat och i huvudsak bra. Det finns ett antal områden i planen som nämnden särskilt vill belysa:

Nämnden instämmer med valet att åter inkludera anläggningar i lokalresursplanen, och därmed underbygga helhetsperspektivet i stället för det tidigare beslutet att dela upp behov och investeringar av lokaler och anläggningar i två processer.

Nämnden vill särskilt stödja förslaget till uppdrag till Huddinge Samhällsfastigheter att snarast formulera en underhållsplan för hela det egna beståndet, och att denna underhållsplan från 2024 ska ingå i lokalresursplanen. Nämnden anser att det är nödvändigt med en samlad helhetsbild av underhållskostnader för både nuvarande och kommande bestånd för de närmaste tio åren, utifrån perspektiv från både hyresgäster (det vill säga nämndens verksamhet) och fastighetsägare. Nämnden anser att det i en övergångsfas behöver finnas realistiska möjligheter att kunna hantera oplanerade lokalåtgärder under året. Men, på längre sikt, med framtagna underhållsplaner samt att allt fler behov samlas och planeras genom lokalbehovsprognos och lokalresursplan menar nämnden att antalet oplanerade åtgärder kommer att minska drastiskt.

Nämnden ser positivt på att kommunstyrelsen uppdras att genomföra aktiviteter i handlingsplanen för effektiv och ändamålsenlig lokalförsörjning. Däri ingår att fortsätta arbetet med att utveckla och ytterligare förtydliga lokalförsörjningsprocessen med roller och ansvar. Nämnden vill också betona vikten av det pågående arbetet med att ta fram nytt ramavtal med Huddinge Samhällsfastigheter AB, där otydligheter idag gällande gränsdragning mellan fastighetsägare och hyresgäst skapar onödig friktion och ineffektivitet inför åtgärder i lokaler.

Slutligen anser nämnden att det är viktigt och relevant att koppla behov av verksamhetslokaler och utomhusanläggningar till befolkningsprognoser och kommundelar. Oavsett att nämndens verksamhet i låg grad är lagstyrd, är strategisk planering nödvändig även inom nämndens kärnområden såväl som för skolor och äldreboenden. Nämndens verksamhet påverkas i högsta grad av andra nämnders lagstyrda verksamhet, exempelvis vid utbyggnad av idrottshallar, bollplaner och simhallar för att elever ska kunna utöva idrott och nå uppsatta mål i läroplaner. Detta planeringsarbete för volymer och kapacitet ställer dock krav på att relevanta nyckeltal kan tas fram och jämföras med andra kommuner. Nämnden bedömer därmed att förslaget om uppdrag till kommunstyrelsen att utveckla nyckeltalsanalyser och riktlinjer för icke lagstyrd verksamhet, ligger helt i linje med identifierat utvecklingsbehov.